AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 27.1.2006
COM(2006) 27 végleges

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A nyugat-balkáni országok az Európába vezető úton: a stabilitás megszilárdítása és a jólét megteremtése

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE

A nyugat-balkáni országok az Európába vezető úton: a stabilitás megszilárdítása és a jólét megteremtése

2003 júniusában az EU és a nyugat-balkáni országok közötti thesszaloniki csúcstalálkozón megerősítést nyert, hogy az EU támogatja a nyugat-balkáni országok[1] európai kilátásait. A csúcstalálkozón jóváhagyták a „Thesszaloniki cselekvési programot", amely az előcsatlakozási folyamat részét képező intézkedésekből áll, és elkötelezettséget vállal arra, hogy ezek végrehajtására együttesen kerül sor.

A 2005. júniusi Európai Tanács megerősítette a Thesszaloniki cselekvési program végrehajtása tekintetében vállalt elkötelezettségét, kiegészítve azzal, hogy valamennyi ország európai integráció irányába tett előrelépése azon erőfeszítéseinek függvénye, amelyek révén teljesíti a koppenhágai kritériumokat, illetve a stabilizációs és társulási folyamat feltételrendszerét.

Csaknem három évvel a thesszaloniki csúcstalálkozót követően megállapítható, hogy a nyugat-balkáni régió fokozatosan stabilizálódott és előrelépést tett az Európai Unió irányába. Az európai kilátások erőteljesen ösztönzik a politikai és gazdasági reformokat és hasonlóan hatnak a régió népei közötti megbékélésre. Az EU egészének, csakúgy mint az érintett országoknak érdekében áll e folyamat felgyorsítása. Mindez segítséget fog nyújtani az EU számára abban, hogy célkitűzéseit egy közvetlen szomszédos régióban kiújuló instabilitás kockázatának kiküszöbölésével valósítsa meg. Az EU e régióval kapcsolatos politikájának megerősítése – különösen az olyan közös érdekeket képviselő, a lakosságot nagy mértékben érintő területek vonatkozásában mint az igazságszolgáltatás, a szabadság és biztonság, az oktatásügy és a kereskedelem – a legjobb eszköz arra, hogy erősödjön a folyamat hitelessége, és csökkenjenek a politikai kockázatok.

Az elkövetkező hónapok jelentős kihívások elé állítják a régiót, mivel folytatódik a Koszovó státuszát érintő folyamat, amellyel párhuzamosan egyéb alapvető alkotmányügyi kérdések kerülnek az érdeklődés középpontjába. Ilyen körülmények között a Thesszaloniki cselekvési program megvalósításának ösztönző ereje különös jelentőséggel bír. A Bizottság továbbra is támogatja a régió stabilizációját, egyrészt a stabilizációs és társulási folyamat, másrészt a közös kül- és biztonságpolitikához biztosított hozzájárulása, illetve a régióban zajló EBVP-műveletek támogatása révén.

Az osztrák elnökség tervei között szerepel, hogy a nyugat-balkáni országokkal kapcsolatosan részletes eszmecserét tart a külügyminiszterek nem hivatalos, március 10–11-én megrendezésre kerülő salzburgi találkozóján. Ez megfelelő alkalmat biztosít arra, hogy megerősítsék az EU célkitűzéseit és megállapodjanak a tekintetben, hogy miként fokozzák a régióban az EU erőfeszítéseit. Az EU célkitűzése, hogy a régió fokozatos európai integrációja révén előmozdítsa a nyugat-balkáni országok stabilitását, jólétét és biztonságát.

A salzburgi ülést megelőzően a közlemény felméri a thesszaloniki csúcstalálkozót követően

---

[1] A stabilizációs és társulási folyamatában és az EU nyugat-balkáni országokra kiterjedő politikájában részt vevő országok; ezek: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Horvátország, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság az ENSZ Biztonsági Tanácsának 1244/99. határozatában foglaltak szerint a Koszovót is magában foglaló Szerbia és Montenegró.

megvalósult előrelépéseket és konkrét intézkedéseket fogalmaz meg annak érdekében, hogy a bővítésről szóló, 2005. novemberi bizottsági stratégiai dokumentumban foglaltaknak megfelelően megerősítse politikáját és eszközeit. A Tanács decemberi következtetései értelmében a stratégiai dokumentum megfelelő alapot szolgáltat a 2006. évi, bővítésről szóló eszmecserékhez. A tagállamokat felkérik, hogy hagyják jóvá az ezen dokumentumban szereplő intézkedéseket, illetve hogy gondoskodjanak a régiót érintő uniós célkitűzések megvalósításához szükséges támogatásáról.

--I--

Három évvel a thesszaloniki csúcstalálkozót követően

A megvalósult előrelépés és a további kihívások

Az utóbbi három év során a nyugat-balkáni országok figyelemreméltó előrelépést tettek a stabilizáció, a kibékülés, a belső reform és a regionális együttműködés terén. Ennek következményeként közelebb kerültek az EU-hoz.

Az utóbbi hónapok során jelentős intézkedésekre került sor: megkezdődtek a csatlakozási tárgyalások Horvátországgal, Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság tagjelölt státuszban részesült, a stabilizációs és társulási megállapodás megkötése Albániával a végső szakaszba lépett, továbbá megkezdődtek a stabilizációs és társulási megállapodást érintő tárgyalások Szerbia és Montenegróval és Bosznia és Hercegovinával. Kezdetét vette az a politikai folyamat, amelynek célja, hogy döntés szülessen Koszovó jövőbeli státuszáról. E fejlemények azt mutatják, hogy a régió népei és kormányai jobb, a meghatározó európai politikai és gazdasági életében zajló jövőre törekednek. Az Európai Unió kifejezte elkötelezettségét, hogy támogatást nyújtson számukra e törekvések terén. Ezek az elkötelezettségek a múlt év során továbbra is komolyak maradtak.

Az elkövetkezendő időszakban a régiónak komoly kihívásokkal kell szembenéznie, különösen a Koszovó státuszát érintő folyamat, illetve Szerbia és Montenegró alkotmányügyi rendelkezései vonatkozásában. E kérdések sikeres rendezése gyors fejlődést eredményezhet. Amennyiben erre nem kerül sor, az mind az érintett országokra, mind a régióra és az európai biztonságra nézve súlyos következményekkel járhat. Bosznia és Hercegovinában szintén sor kerülhet alkotmányügyi reformra, ami további kihívást fog jelenteni. Az EU az európai és nemzetközi normákkal összhangban segítséget nyújt ezeknek az alkotmányügyi kérdéseknek a megoldásában, annak érdekében hogy támogassa a magasabb fokú megbékélés és politikai stabilitás megvalósítását a régióban, továbbá hogy az érintett országok felismerjék európai létjogosultságukat. Tovább erősíti és fokozottan összehangolja jelenlétét a térségben.

Az EU aktív szerepet fog vállalni a Koszovó státuszát érintő folyamatban; már sor került az ENSZ ez ügyben eljáró megbízottját támogató uniós képviselő kinevezésére. Az EU politikáit és tevékenységeit teljes mértékben ki kell aknázni a kiegyensúlyozott és fenntartható rendezés oly módon történő megvalósítása érdekében, ami nem kizárólag a közvetlenül érintett feleknek eredményez békét és stabilitást, hanem a régió egésze számára. Az EU kész szerepet vállalni a nemzetközi jelenlétben, amelyre akkor lesz szükség, amint meghozták a Koszovó státuszával kapcsolatos döntéseket. A Bizottság politikai és technikai szakértelmet bocsát rendelkezésre a státuszt érintő egyeztetésekhez, és jelentős mértékű felelősséget kell vállalnia a Koszovó európai kilátásait elősegítő eredmények végrehajtása tekintetében.

A régió előrelépést tett a tartós makrogazdasági stabilitás megvalósítását és versenyképességének fokozását illetően, a fejlődés azonban egyenlőtlen, és még rengeteg a tennivaló.

A stabilizáció terén megvalósuló előrelépés és a státusz-kérdés rendezése révén a nyugat-balkáni országok fokozottan összpontosítanak azokra a reformokra, amelyek az európai normákhoz való közelítéshez szükségesek. A gazdasági és szociális menetrend fog előtérbe kerülni, mivel a gyenge gazdasági teljesítmény, a magas fokú munkanélküliség és a nem megfelelő társadalmi kohézió súlyos problémát jelentenek az egész régióban. A munkanélküliség, a társadalmi kirekesztés és a megkülönböztetés elleni küzdelem, valamint a társadalmi párbeszéd támogatása révén a régióra irányuló EU-politikáknak fokozottabban

kellene összpontosítaniuk az igazságos és fenntartható gazdasági fejlődésre és arra, hogy a gazdasági növekedés előnyeiben a sebezhető csoportok és közösségek is részesüljenek.

A nyugat-balkáni országok 2005. decemberi európai/csatlakozási partnerségei meghatározzák azokat a prioritásokat, amelyekre a kérdéses országoknak rövid és középtávon különös figyelmet kell szentelniük. Az e területeken megvalósuló előrelépés, csakúgy mint a stabilizációs és társulási megállapodások megfelelő végrehajtása szükségszerűen lehetővé teszi ezen országok számára, hogy a bővítésről szóló, 2005. novemberi bizottsági stratégiai dokumentumban foglalt intézkedéseket felgyorsítsák.

A Thesszaloniki cselekvési program végrehajtása

A Thesszaloniki cselekvési programban vállalt uniós kötelezettségek többsége már megvalósult, vagy hamarosan meg fog valósulni. A nyugat-balkáni országok figyelemreméltó előrelépést tettek a thesszaloniki kötelezettségvállalásaik terén. A Thesszaloniki cselekvési program előmozdítása ennek ellenére további erőfeszítéseket tesz szükségessé.

A közös kül- és biztonságpolitika (KKBP) vonatkozásában fokozódott a politikai párbeszéd és az együttműködés:

– Létrejött az *EU–nyugat-balkáni országok politikai fórum*, a külügyi, az igazságügyi és a belügyi tárca miniszterei évente üléseztek. Az ENSZ közgyűlésen keresztül a politikai igazgatók szintjén éves trojka találkozókra került sor. Ezek az ülések javarészt elérték célukat. Hatásukat konkrét cselekvési programok és megvalósítandó eredmények kijelölésével lehetne javítani.

– A nyugat-balkáni országok felkérést kaptak arra, hogy 2004-től kezdődően a KKBP-re vonatkozó kérdésekben törekedjenek a *közös álláspontok, lépések és nyilatkozatok összehangolásra*, amelynek a számottevő esetek többségében eleget tettek.

– Megkezdődött a kétoldalú politikai párbeszéd Bosznia és Hercegovinával, illetve Szerbia és Montenegróval; miniszteri szinten éves trojka találkozókra kerül sor, mindez kiegészíti az Albániával, Horvátországgal és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal már zajló politikai párbeszédet.

Az intézményfejlesztést és a nyugat-balkáni országokban közösségi programok megvalósítását és ügynökségek létrehozását célzó fokozott EU-támogatásra irányuló thesszaloniki rendelkezések többsége már megvalósult, vagy hamarosan meg fog valósulni. Ugyanez elmondható számos kereskedelmi vonatkozású intézkedésről, a nyugat-balkáni országoknak a Kisvállalkozások Európai Chartájához történő csatlakozásáról és egyéb pénzügyi támogatásokról. Jelentős előrelépésekre került sor a regionális együttműködés terén. Az alábbiak a jelenlegi helyzetet és a jövőbeni tennivalókat ismertetik.

A Bizottság és valamennyi nyugat-balkáni ország között kialakult a rendszeres gazdasági párbeszéd. Az elképzelések szerint e párbeszéd tavasszal Bosznia-Hercegovinára is kiterjed. Koszovó esetében hasonló párbeszéd zajlik.

Az igazságszolgáltatás, a szabadság és a biztonság területét érintő fejlődés számottevő mértékben zajlott, és magában foglalja a szervezett bűnözés elleni küzdelmet, a bíróságok intézményi kapacitásának fokozását, a rendőrség és az ügyészség hatékonyabb együttműködését, egy kábítószer-kereskedelem elleni cselekvési tervet, a pénzmosás és az illegális migráció elleni küzdelmet célzó intézkedéseket, csakúgy mint a határbiztonságról és határigazgatásról szóló ohridi konferencián tett kötelezettségvállalások végrehajtását. E területen számos intézkedés részesült közösségi támogatásban. Ugyanakkor e területen fokozott erőfeszítésekre van szükség.

2004-ben parlamenti vegyesbizottságokat hoztak létre az EU és Horvátország, illetve Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság között, e bizottságok rendszeresen üléseznek. Albánia, Bosznia-Hercegovina, Szerbia és Montenegró, valamint Koszovó esetében rendszeres parlamentközi ülések kerülnek megrendezésre.

Az EU továbbra is aktív jelenléttel járult hozzá a békefenntartó missziók munkájához és a konfliktusmegelőzéshez. Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban, valamint Bosznia és Hercegovinában átvette a korábban a NATO irányítása alá tartozó katonai műveleteket, továbbá rendőri missziókat tart fent mindkét országban. Az EU megfigyelő missziói Horvátország kivételével valamennyi országban folytatták tevékenységüket. Az EU Főtitkár/Főképviselő különmegbízottai folytatták tevékenységüket Szarajevóban és Szkopjéban; 2005 novemberében pedig sor került a Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban az EU-különmegbízotti és egyúttal a Bizottság Képviseletének vezetői feladatait ellátó személy kinevezésére.

A konfliktus 1999-beni kialakulásától kezdődően az EU elkötelezte magát amellett, hogy komoly politikai és pénzügyi erőfeszítéseket tegyen a tartós béke és demokrácia kialakítása érdekében, valamint hogy segítséget nyújtson Koszovó számára, hogy demokratikus, többnemzetiségű társadalommá fejlődjön. Az EU támogatta az Egyesült Nemzetek Ideiglenes Koszovói Misszióját (UNMIK), e támogatás részét képezte a gazdasági vonatkozású IV. pillér létrehozása, és az igazgatási kiadások finanszírozása. Emellett szorosan együttműködött az ideiglenes önkormányzati intézményekkel. A Koszovó fejlesztését célzó EU-támogatás mára meghaladta az 1,6 milliárd eurót.

A Bizottság éves jelentései – legutóbb a 2005. november 9-i elért haladásról szóló jelentés – részletesen értékelik a régió stabilizálását jellemző haladást és hiányosságokat. A menekültek visszatelepülése, az oktatás révén történő kibékülés, a szociális fejlesztés és a kultúra terén különösen érvényes, hogy fokozottabb erőfeszítésekre van szükség. Néhány ország vonatkozásában még fejleszteni kell a volt Jugoszlávia területén elkövetett háborús bűnöket vizsgáló Nemzetközi Törvényszékkel folytatott teljes mértékű együttműködést. A Nemzetközi Büntetőbíróság – amelyben valamennyi nyugat-balkáni ország képviselteti magát – támogatása néhány esetben nem állt összhangban a vonatkozó uniós határozatokkal.

--II--

A Thesszaloniki cselekvési program révén támogatott stabilizációs és társulási folyamat hatékony politikai keretnek bizonyult a nyugat-balkáni országokkal kapcsolatos EU-fellépés vonatkozásában. Mindez továbbra is ezen országok Európába vezető útjának keretét fogja képezni a bővítési folyamat részeként, egészen a jövőbeli csatlakozásukig. A legutóbbi tapasztalatok és a jövőbeli kihívások tükrében azonban a folyamat végrehajtása számos területen további munkát igényel. E területeket és a jövőbeni tennivalókat az alábbiak ismertetik.

A kereskedelem és a befektetések útjában álló akadályok felszámolása; a gazdasági és szociális fejlesztés támogatása

A kereskedelem és a befektetések fejlesztése elsősorban a politikai stabilitás, az általános gazdasági környezet és a reformok terén elért haladás függvénye a régió valamennyi országában. Fokozni kell a makrogazdasági stabilitást, különösen a fenntartható fejlődés jellemezte környezet biztosítását célzó költségvetési és monetáris politika terén. Annak érdekében, hogy eredményesebb legyen a piacok működése és fokozódjon a versenyképesség, lendületesen kell folytatni a strukturális reformokat. Az érintett országoknak különösen az állami tulajdonban lévő vállalkozások szerkezetátalakítása és privatizációja, a működőképes

intézményrendszer és bíróság megteremtése, valamint a munkaerőpiac további reformja terén kell haladást felmutatniuk. Az e tágabb kereten belüli fejlődés bír leginkább jelentőséggel. A jelentős előrelépés ellenére a régióban zajló reformfolyamatoknak erőteljesebb lendületre van szükségük.

Stabilizációs és társulási megállapodások és önálló kereskedelmi intézkedések

Az EU-val folytatott szabadkereskedelmet létrehozó, Albániával, Szerbia és Montenegróval, illetve Bosznia-Hercegovinával megkötendő stabilizációs és társulási megállapodások jelenleg eltérő tárgyalási szakaszban vannak. Ilyen megállapodások már érvényben vannak Horvátországgal és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal. A stabilizációs és társulási megállapodások kedvezően befolyásolják a kereskedelmi integrációt, a belső reformfolyamatokat és az EU-hoz történő felzárkózást, amihez a jogszabályok közelítését és az adminisztratív kapacitás megerősítését ösztönző rendelkezéseik is hozzájárulnak.

Az összes nyugat-balkáni ország esetében alkalmazott önálló kereskedelmi intézkedések lehetővé teszik, hogy gyakorlatilag a régióból származó valamennyi termék vámmentesen kerüljön az EU piacára. E kereskedelmi kedvezmények sikeresnek bizonyultak, és hozzájárultak a nyugat-balkáni országok EU-ba irányuló kivitelének évente átlagosan 8 %-nyi emelkedéséhez (2000-2004). Nemrégiben került sor e kedvezmények 2010 végéig érvényes meghosszabbítására[2].

Az önálló kereskedelmi intézkedések a stabilizációs és társulási megállapodások vonatkozó rendelkezéseivel és egyéb kereskedelmi rendszerekkel együtt kedvező keretet biztosítanak az EU és a régió között zajló kereskedelem fejlesztése szempontjából, ami következésképpen ösztönzőleg hat a régióban megvalósuló közvetlen külföldi befektetésekre és általában a gazdasági fejlődésre.

Ugyanakkor annak érdekében, hogy e keret előnyeit a lehető legnagyobb mértékben ki lehessen használni, az érintett országoknak folytatniuk kell gazdaságuk szerkezetátalakítását és fokozniuk kell versenyképességüket és adminisztratív kapacitásukat. A közösségi vívmányok kereskedelmi vonzatú területeinek összehangolása – különösen a vámügyi, ipari, egészségügyi, növény-egészségügyi és állat-egészségügyi normákat illetően – az európai partnerség feltételeinek megfelelően kulcsfontosságú szerepet fog játszani. A Bizottság továbbra is biztosítja a régió számára az e kérdést érintő technikai segítségnyújtást.

Diagonális kumuláció

Thesszalonikiben a Bizottság felkérést kapott arra, hogy a régió országainak vonatkozásában oly módon dolgozza ki a pán-európai diagonális származási kumuláció kiterjesztését, hogy az összhangban álljon valamennyi vonatkozó közösségi politikával, és vegye figyelembe adminisztratív kapacitásukat. Folyamatban van a pán-európai kumuláció kiterjesztése a barcelonai folyamat országaira, ami pán-euro-mediterrán kumulációt eredményez. Az EU stratégiai célkitűzése, hogy a nyugat-balkáni országok is e rendszer részesévé váljanak.

Tekintettel arra, hogy az új felek felvétele az új rendszer bevezetésének késlekedését eredményezné, a Bizottság jelenleg egy övezet létrehozásán dolgozik, amely az EU és az EU-val szabadkereskedelmi megállapodást kötött nyugat-balkáni országok között bevezeti a diagonális származási kumulációt; ez jelenleg Horvátországot és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságot érinti. Tekintettel az érintett felek számára és a regionális integráció magas szintjére, e kezdeményezésnek hamarosan eredményekhez kell vezetnie. Az ezt követő

[2] Az 1946/2005/EK tanácsi rendelet, HL L 312/2005., 2005.11.14.

szakaszban, amint e rendszer működőképesnek bizonyul, a nyugat-balkáni országok csatlakoznának a diagonális kumuláció pán-euro-mediterrán rendszeréhez összhangban a rendszer egyéb nem uniós tagjaira alkalmazandó elvekkel és eljárásokkal.

Regionális kereskedelmi integráció

A regionális kereskedelmi integráció roppant fontos a nyugat-balkáni országok számára, továbbá a régióra vonatkozó EU-politika alapvető elemét képezi.

A nyugat-balkáni régióban figyelemreméltó előrelépés történt a kereskedelem fejlesztése terén. A Stabilitási Egyezmény keretében létrejött kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások rendszerének kialakítása befejeződött. Ennek eredménye többek között, hogy a kölcsönös kereskedelem jelentős mértékben növekedett. A régión belüli kereskedelem azonban továbbra sem éri el potenciális lehetőségeit, és néhány esetben a kétoldalú megállapodások végrehajtása nem megfelelő módon történt. A Bizottság nyitott arra, hogy együttműködjön a nyugat-balkáni országokkal annak érdekében, hogy megállapítsák, milyen akadályok nehezítik e megállapodások zökkenőmentes végrehajtását, és ezeket miként küszöböljék ki.

A 2005. júniusi szófiai ülésükön a dél-kelet európai kereskedelmi miniszterek egy olyan folyamatot kezdeményeztek, amelynek célja a meglévő kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások rendszerének egyetlen regionális szabadkereskedelmi megállapodásba történő integrációja, amelynek megkötésére 2006 közepén, hatályba lépésére 2007-ben kerülne sor. Megegyezés született arról is, hogy egyrészt egy olyan programot hajtanak végre, amely csökkenti vagy kiküszöböli a nem-tarifális akadályokat, másrészt folytatják a szolgáltatások kereskedelmét szabályozó rendelkezések összehangolását célzó munkát. A Bizottság támogatja ezeket a kezdeményezéseket és továbbra is biztosítja a tanácsadást és technikai segítségnyújtást annak érdekében, hogy a régión belüli integráció az európai integráció irányába tett lépésekkel teljes összhangban fejlődhessen.

WTO-csatlakozás

A Bizottság teljes mértékben támogatja Bosznia-Hercegovina, illetve Szerbia és Montenegró csatlakozását a WTO-hoz. A WTO-tagság jelentős lépés bármely ország gazdasági reformfolyamataiban. A WTO-csatlakozás érdekében a Bizottság továbbra is biztosítja a technikai segítségnyújtást.

A támogatási eszközök keretében meghirdetett pályázatok

A Thesszalonikiben vállalt kötelezettségnek megfelelően az EK támogatásra vonatkozó rendelkezéseit és szabályait akképp módosították, hogy a nyugat-balkáni gazdasági szereplők is részt vehessenek az előcsatlakozási eszközök keretében zajló pályázatokon[3]. A Bizottság új előcsatlakozási támogatási eszközről (IPA) és az európai szomszédsági és partnerségi eszközről (ENPI) szóló javaslatai hasonló rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek a jövőben magukban foglalják az Unió keleti és mediterrán szomszédainak közösségi támogatását[4].

---

[3] A 769/2004/EK tanácsi rendelet, HL L 123/2004., 2004.4.21.

[4] COM(2004) 627 és 628 végleges, 2004.9.29. (16., illetve 21. cikk)

Kis- és középvállalkozások

A kis- és középvállalkozások számára kedvező feltételek kialakítása alapvető jelentőséggel bír a nyugat-balkáni gazdaságok fenntartható növekedése szempontjából. A reformra irányuló erőfeszítéseknek különös figyelmet kell fordítaniuk erre a területre.

A nyugat-balkáni országok a thesszaloniki csúcstalálkozó alkalmával csatlakoztak a Kisvállalkozások Európai Chartájához. A régió országai – eltérő mértékben – részesülnek a Charta kínálta előnyökből.

A 2005 októberében elfogadott Belgrádi Nyilatkozatban a nyugat-balkáni országok felkérik a Bizottságot arra, hogy a három évre szóló thesszaloniki cselekvési programot követően folytassa a Chartához fűződő folyamatokat. Ennek következménye, hogy a Bizottság – az osztrák elnökséggel, az OECD-vel és az Európai Képzési Alapítvánnyal szoros együttműködésben – 2006-ban újra elindítja a legalább három évre szóló folyamatot.

A Bizottság támogatja a Dél-kelet Európa Európai Alapot (EFSE), amelyet 2005 decemberében hoztak létre nemzetközi és belföldi adományozók, és célja, hogy helyi pénzügyi intézmények bevonásával további fejlesztési finanszírozást biztosítson elsősorban a kis- és mikrovállalkozások számára, csakúgy mint a magánháztartások számára. A Bizottság tervei között szerepel, hogy 2006 során mintegy 60 millió eurót juttat az alap számára.

A lisszaboni menetrend

A lisszaboni menetrend célja, hogy versenyképesebb és tudásalapú uniós gazdaságot teremtsen, előmozdítva a fenntartható fejlődést és a társadalmi kohéziót. A menetrend célkitűzései lényegesek a nyugat-balkáni országok számára is. A régiónak fokozatosan egyre nagyobb szerepet kell vállalnia e célkitűzések megvalósításában, figyelembe véve a szóban forgó gazdaságok fejlettségi szintjét és az EU-hoz történő felzárkózásuk stádiumát. A lisszaboni célkitűzések nem fogalmaznak meg további feltételeket és gazdasági célkitűzéseket, a Bizottság azonban gondoskodni fog arról, hogy a régióval kapcsolatos politikáiban érvényesüljenek azok a lisszaboni intézkedések, amelyek prioritásnak tekinthetők az európai/csatlakozási partnerségek keretén belül. A nyugat-balkáni országoknak ebből adódóan reformjaik kapcsán hamarosan figyelembe kell venniük az Unió lisszaboni célkitűzéseit.

Szociálpolitika és foglalkoztatás

A társadalmi integráció támogatása prioritást jelent a nyugat-balkáni országok számára, különösen az érzékeny csoportokra, valamint a gazdasági, társadalmi és etnikai nyugtalanság által leginkább sújtott területekre összpontosítva. A Bizottság ösztönzi a társadalmi párbeszéd kialakítását a régión belül, különösen annak érdekében, hogy biztosítsa a szociális partnerekkel folytatott konzultációt a gazdasági szerkezetátalakítás folyamata kapcsán. 2005 júniusában Tiranában a Bizottság (az Egyesült Nemzetek Fejlesztési Programjával karöltve) fórumot szervezett a társadalmi integrációról, továbbá 2005 októberében magas szintű konferenciát tartott a társadalmi párbeszédről. Az osztrák elnökség és a Bizottság Genfben fogja megszervezni a munkaügyi miniszterek és a nyugat-balkáni országok szociális partnereinek nem hivatalos találkozóját 2006 júniusában. A Bizottság további támogatást nyújt az e területet érintő erőfeszítésekhez.

A Stabilitási Egyezmény alapján zajló bukaresti folyamat keretében folytatott, foglalkoztatással kapcsolatos országelemzések, csakúgy mint az Európai Képzési Alapítvány

közreműködésével készített munkaerőpiaci elemzések fontos szerepet töltenek be az érintett országok stratégiai szakértelmének és kapacitásának megerősítésében. A Bizottság ezeket fogja alapnak tekinteni a foglalkoztatás területét érintő előcsatlakozási együttműködés kidolgozása során.

Vízumpolitika és a személyek mozgását elősegítő intézkedések

Az EU Thesszalonikiben emlékeztetett arra, hogy a nyugat-balkáni országok népei és kormányai óriási jelentőséget tulajdonítanak a vízumrendszer liberalizálásával kapcsolatos kilátásoknak. Az Unió megjegyezte, hogy az előrelépés attól függ, hogy ezek az országok végrehajtják-e a jogállamiság megerősítését, a szervezett bűnözés, a korrupció és az illegális migráció elleni küzdelmet, továbbá a határellenőrzésre vonatkozó adminisztratív kapacitás és a dokumentumok biztonságának megerősítését célzó széleskörű reformokat. A Bizottság valamennyi nyugat-balkáni országgal eszmecserét folytatott arról, hogy milyen követelményeknek kell megfelelni annak érdekében, hogy e kérdések konkrét lépések révén haladást eredményezzenek. A tárgyalások megerősítették, hogy a szükséges reformok érdekében a szóban forgó országoknak jelentős erőfeszítéseket kell tenniük. A vízumkötelezettség megszűntetése hosszú távú kérdés.

Ugyanakkor lehetővé kell tenni, hogy a vízumkibocsátási eljárások egyszerűsödjenek, ami megkönnyíti a nyugat-balkáni régióból az EU/schengeni térségbe való utazást[5]. A tagállamok és a Bizottság 2005 decemberében közös álláspontot alakítottak ki a vízumeljárás egyszerűsítésével kapcsolatosan, amint arról a 2004 novemberében elfogadott hágai program is rendelkezik. Minden egyes esetre vonatkozóan külön megközelítést alkalmaznak. Az EU tekintetbe veszi az egyes országokkal fenntartott különleges kapcsolatát, azaz a szóban forgó országok tagjelölt vagy lehetséges tagjelölt státuszát.

Ebben az összefüggésben a Bizottság tervezi, hogy a nyugat-balkáni régióban megkezdi a tájékozódó megbeszéléseket – amelyek 2006 elején Macedónia Volt Jugoszláv Köztársasággal veszik kezdetüket – azzal a céllal, hogy ez év során az Európai Tanács elé terjessze a nyugat-balkáni országokra vonatkozó tárgyalási feladatok tervezetét.

A vízumeljárás egyszerűsítésére irányuló tárgyalások előrehaladtát az Európai Közösséggel kötött visszafogadási megállapodások, továbbá a vonatkozó területeken tanúsított haladás fogja meghatározni. A Bizottság tervezi továbbá, hogy 2006 tavaszán előterjeszt egy javaslatot, amelynek célja többek között a helyi konzulátusokon zajló vízumkibocsátási eljárások egyszerűsítése és felgyorsítása.

Rendhagyó intézkedésekre került sor a kutatók és a diákok csereprogramjainak támogatása érdekében. 2004 decemberében elfogadtak egy irányelvet, amely megkönnyíti a harmadik országok diákjai számára, hogy az Európai Unióban tartózkodási engedélyt kapjanak, majd 2005 októberében került sor egy kutatókra vonatkozó, hasonló szabályokat megállapító irányelv elfogadására.

Mivel a kutatókról szóló irányelvet a tagállamok még nem ültették át nemzeti jogszabályaikba, a Tanács ajánlást fogadott el, amely arra ösztönzi a tagállamokat, hogy az irányelv egyes részeit már a végső átültetést megelőzően alkalmazzák. Egy másik, a Tanács által 2005 szeptemberében elfogadott ajánlás arra irányult, hogy megkönnyítse a kutatók rövid tartózkodását a schengeni térségben. Ez az ajánlás arra ösztönzi a tagállamokat, hogy a kutatók számára már most biztosítsanak többszöri belépésre jogosító vízumot az általuk végzett kutatási program teljes időszakára, illetve hogy mondjanak le a vízumdíjakról.

---

[5] Horvátország már a vízummentes listán szerepel.

A Bizottság javaslatot tett a tagállamok külső határain működő kishatárforgalmi rendszer létrehozására. E rendszer keretében a határmenti régiók – beleértve az EU nyugat-balkáni országokkal közös határait – lakosságának módjában állna, hogy olyan kishatárforgalmi engedéllyel lépje át a határt, amelyhez nincs szükség vízumra. A javaslat hivatalos (az Európai Parlament és a Tanács általi) elfogadására várhatóan 2006 februárjában kerül sor[6].

Az európai napirend megismertetése a lakossággal és az intézményekkel

Részvétel a közösségi programokban és a hivatalok munkájában

A Thesszaloniki cselekvési program és az annak következtében kidolgozott bizottsági közlemény[7] értelmében létrehozták a nyugat-balkáni magánszemélyek és intézmények *közösségi programokban* való részvételének jogi alapját; az EU és az egyes érintett országok között kötött keretmegállapodások 2005 közepén hatályba léptek.

A közösségi programokban való részvétel szoros kapcsot teremthet a nyugat-balkáni országok és az EU között, és elősegítheti a szakmai tudás és a legjobb gyakorlat kölcsönös átadását. 2007-től kezdődően, amikor a legtöbb közösségi program meghosszabbítás vagy átalakítás elé néz, a nyugat-balkáni országok élhetnek azzal a lehetőséggel, hogy aktívabban részt vegyenek az olyan területeket felölelő közös programokban, mint a környezet, az energia és közlekedés, a kutatás, a kultúra és a média, stb.

A közösségi programokat elsősorban az EU polgárait és intézményeit előnyben részesítő belső programokként alakították ki; egy-egy partnerországra való kiterjesztése számos követelmény függvénye, beleértve a pénzügyi hozzájárulásukat és a rendelkezésre álló adminisztratív kapacitásukat. Ebből adódóan az érintett országoknak alaposan fel kell mérniük igényeiket, és azokat a programokat kell kiválasztaniuk, amelyek leginkább megfelelnek a prioritásaiknak és valós többletet eredményeznek, különösen amint azt az európai partnerségek is tükrözik. Fokozatos, megfelelő előkészületekkel megalapozott megvalósításra kell törekedni.

A Bizottság nyomon követte javaslatait, miszerint a nyugat-balkáni országok vegyenek részt a közösségi szervezetek munkájában. Az Európai Környezetvédelmi Ügynökség fő tevékenységei kapcsán kialakított hálózatok fenntartásával párhuzamosan 2006 során néhány kiválasztott közösségi ügynökség segítségével támogatni fogja az országok munkaprogramját[8].

Oktatás és kutatás

A nyugat-balkáni országokkal az utóbbi évek során jelentős együttműködés zajlott az *oktatás és a kutatás* területén, amelyhez a Bizottság számos program révén járult hozzá: ezek közé tartozik a Tempus (felsőoktatás), az Erasmus Mundus (ösztöndíjak diákok számára), az Ifjúság program, a 6. kutatási keretprogram, a Közös Kutatóközpont tevékenységei, valamint az Európai Képzési Alapítvány munkája. A Tempus program, amelynek a nyugat-balkáni országokra vonatkozó költségvetése a 2001 és 2005 közötti időszakra 83 millió EUR volt, évente mintegy 250 diák, továbbá több mint 1000 tanár és oktatási szakértő számára

---

6 A Bizottság javaslata: az Európai Parlament és a Tanács rendelete a tagállamok külső határain való kishatárforgalom szabályainak meghatározásáról, valamint a Schengeni Egyezmény és a közös konzuli utasítások módosításáról [COM (2005)56, 2005.2.23.]

7 „A nyugat-balkáni országok közösségi programokban és hivatalokban való részvételének előkészítése” című bizottsági közlemény [COM 748(2003), 2003.12.3.]

8 A 2005. évi PHARE és CARDS programok keretében megvalósuló fellépések.

biztosított ösztöndíjat és mobilitási támogatást az EU-ban vagy a régió egyéb területein zajló tanulmányaikhoz vagy képzésükhöz. 2003-ban és 2004-ben a régióból megközelítőleg 2200 fiatal vett részt az Ifjúság programban, ami azt jelenti, hogy számuk az ezen időszakot megelőző három évhez képest több mint kétszeresére nőtt[9].

A thesszaloniki csúcstalálkozót követően a tagállamok, a tagjelölt államok és a nyugat-balkáni országok által kidolgozott KTF-cselekvési terv megállapította, hogy a kutatás miként járulhatna hozzá a gazdasági fejlődéshez és fokozhatná az integrációt; a terv fontos szerepet töltött be abban, hogy a nyugat-balkáni országok integrálódjanak az Európai Kutatási Térségbe. A 6. kutatási keretprogram keretében 2002 és 2005 között megközelítőleg 120 nyugat-balkáni kutatási egység és intézmény 51 projektben vett részt.

A Közös Kutatóközpont az elmúlt években több száz, nyugat-balkáni országból származó kutató műhelymunka és tanfolyam keretén belüli képzését bonyolította, és megkezdte a nyugat-balkáni szervezetek bevonását az európai kutatási hálózatokba és projektekbe.

A Bizottság – a régióban az ezzel a szektorral szemben állított, fokozott erőfeszítésekre irányuló elvárásoknak, azaz az ösztöndíjak magasabb számának megfelelve – konzultációkat kezd, amelynek célja új irányvonalak meghatározása 2006–2010-re, és szándékában áll ezek megvitatása a 2006. március 17-én megrendezésre kerülő, az EU és a nyugat-balkáni országok tudománnyal és oktatásüggyel foglalkozó miniszterei közötti ülésen. E konferencia megfelelő alkalmat szolgáltat továbbá arra, hogy a tagállamok ismertessék kétoldalú programjait és esetlegesen elkötelezzék magukat a már jelenleg is számottevő erőfeszítéseik fokozása mellett.

A Bizottság felülvizsgálja a Tempus és az Erasmus Mundus programok keretén belül folyó tevékenységeit és 2007-től kezdődően a lehetőségeket ki fogja terjeszteni az oktatói mobilitásra, illetve mind a felsőfokú végzettséggel még nem rendelkező, mind a már diplomát szerzett hallgatókra. Első lépésként az Erasmus Mundus program keretében egy rendhagyó lehetőséget biztosítanak 2006-ban, amely lehetővé teszi, hogy a régióból akár 100 hallgató vegyen részt posztgraduális képzésben az EU elismert MA szintű kurzusain. Emellett a Bizottság javaslatot fog tenni egy, a felsőfokú végzettséggel még nem rendelkező hallgatókat célzó új ösztöndíjrendszerre a 2006 utáni Tempus program keretén belül. A 2006 utáni, a jelenlegi Socrates és Leonardo da Vinci programokat követő közösségi utódprogramok vonatkozásában ösztönözni fogják az egyre aktívabb részvételt, amelynek feltételeit, beleértve az e programokhoz nélkülözhetetlen magas szintű adminisztratív kapacitást, az egyes országok szükségleteinek és adottságainak megfelelően fogják kialakítani. A Bizottság az Ifjúság programon belül is új lehetőségeket fog teremteni. Oktatásuk és képzési rendszerük megreformálásának előmozdítása terén az Európai Képzési Alapítvány továbbra is támogatást nyújt a nyugat-balkáni partnerországoknak.

A kutatásra vonatkozóan az EU tervei között szerepel, hogy a 7. kutatási keretprogram (2007-2013) keretén belül fokozza a nyugat-balkáni kutatóközösséget előnyben részesítő tevékenységeit. A Közös Kutatóközpont és a nyugat-balkáni országok között már kialakult eredményes együttműködés tovább folytatódik. A Bizottság meg fogja vizsgálni, hogy a régió kutatóközössége miként használhatná ki ezt a lehetőséget, és esetlegesen támogatást nyújt a régió kiválósági központjai kapacitásának fokozásához. Annak érdekében, hogy a nyugat-balkáni országok fokozottabban integrálódjanak az Európai Kutatási Térségbe, a Bizottság egy irányító fórum létrehozását veszi fontolóra, amely megfogalmazná a konkrét igényeket és az igényeknek való megfelelés miként jét.

---

[9] Az adatok az évi átlagot tükrözik.

A hatóságok felkészítése az európai integrációra

A nyugat-balkáni országok adminisztratív és igazságügyi kapacitásának fejlesztése a közösségi jogszabályokkal való mielőbbi összehangolás biztosítása mellett kiemelkedő fontossággal bír.

Az ikerintézményi programok a tagállami szakértők és tanácsadók hosszú távú kiküldetését feltételezik, amelynek célja, hogy támogassák az érintett országok hatóságai által tett erőfeszítéseket az adminisztratív és intézményi kapacitás növelése terén. Az ilyen, nyugat-balkáni országokra irányuló programok száma 25-ről 40-re emelkedett 2000-2002, illetve 2003-2005 között. Jelenleg megfontolás tárgya, hogy az ikerintézmény eszközét kiterjesszék-e Koszovóra.

A Technikai Segítségnyújtási Információcsere-hivatal (TAIEX) a régióban 2004-ben kezdte meg tevékenységeit, és 2005 végére több mint 300 segítségnyújtási programot szervezett meg a közigazgatás, a gazdasági társulások, az igazságügyi és parlamenti hatóságok több mint 6 000 tisztségviselője számára. A több országot érintő, az EU jogszabályokra összpontosító, Brüsszelben megrendezett bevezető szemináriumokból álló első szakaszt követően jelenleg az igényeket fokozottabban előtérbe helyező megközelítés végrehajtása zajlik a régión belül, mindez a felek szélesebb körét érinti.

A Thesszaloniki cselekvési programnak megfelelően a Bizottság haladást ért el a regionális szintű, közigazgatási reformmal foglalkozó felsőoktatási intézmény létrehozásának előkészítése terén. Az e keretek között zajló képzésnek 2006 vége előtt kezdetét kellene vennie.

Az EU folytatja a vámügyi és költségvetési segítségnyújtási programokat (CAFAO) és hamarosan javaslatokat tesz ezek közép és hosszú távú alternatíváira, ami fokozná a helyi hatóságok hatáskörét.

A szabad, független és szakmai szempontoknak megfelelő média támogatása

A szabad, független és szakmai szempontoknak megfelelő média kialakítása kulcsfontosságú elem a nyugat-balkáni országok stabilitásának és működőképes demokráciájának fenntartása szempontjából. A régió megismertetése az európai médianormákkal és a médiaszektorban elengedhetetlen reformok felgyorsítása fontos prioritások.

A Bizottság az Európa Tanáccsal együttműködve 2004-ben a média megreformálására irányuló regionális kezdeményezést indított, amelyben a kormányok képviselői, a műsorszolgáltatást szabályzóhatóságok, a közszolgálati műsorszolgáltatók és egyéb érdekelt felek is érintettek. Eddig három regionális szintű rendezvényre került sor (2004-ben, Belgrádban és Szkopjében, 2005-ben Szarajevóban). E kezdeményezés kapcsán a nyugat-balkáni országok együttműködési jegyzőkönyvet írtak alá műsorszolgáltatást szabályzó testületeik és közszolgálati műsorszolgáltatóik között. A Bizottság 2006-ban tovább ösztönzi e regionális kezdeményezést, támogatva az érintett országok európai normákhoz való közelítése érdekében tett erőfeszítéseit.

Regionális együttműködés

A regionális együttműködés terén jelentős előrelépés tapasztalható[10]. Az országok egyre tudatosabbak a tekintetben, hogy a regionális együttműködés nem csupán az EU feltételrendszerének egyik kiemelkedő fontosságú eleme, hanem saját érdekeiket szolgálja és

[10] A kereskedelmi vonzatú regionális együttműködésről a fentiekben volt szó.

már kézzelfogható eredményekhez vezetett. Tudatossá vált, hogy a regionális együttműködés az európai integrációs folyamat szerves részét alkotja.

A Stabilitási Egyezmény és egyéb regionális kezdeményezések értékes hozzájárulásának köszönhetően a thesszaloniki csúcstalálkozó óta a regionális együttműködési menetrend eredményekhez vezetett. Az együttműködést ma már számos, a régióban található központ támogatja, amelyek magas fokú elkötelezettségről tesznek tanúbizonyságot, ezek közé tartozik a közlekedési megfigyelőközpont Belgrádban, a Szávával foglalkozó bizottság Zágrábban, az Energiaügyi Titkárság Bécsben, a migráció- és menekültügyi regionális kezdeményezés regionális központja (MARRI) Szkopjében, stb.

Most arra kell fektetni a hangsúlyt, hogy megvalósítsuk a kezdeményezéseket, a kézzelfogható eredményekre összpontosítsunk és megfeleljünk az előttünk álló kihívásoknak. Különösen az alábbiakra kell összpontosítani:

– A *menekültek hazatérése* jó ideje lényeges kérdés, amely a regionális érdeklődés középpontjában áll. A 2005. januári Szarajevói Nyilatkozat révén a kérdéssel kapcsolatban új szakasz vette kezdetét, mivel Bosznia-Hercegovina, Horvátország, illetve Szerbia és Montenegró – a Bizottság és egyéb nemzetközi érdekelt felek támogatásával – elkötelezték magukat a kérdés 2006 vége előtti rendezése mellett.

– Az *igazságszolgáltatás, a szabadság és a biztonság* területét érintően számos kezdeményezésre került sor a szervezett bűnözés elleni küzdelem és a határigazgatás kapcsán. A jövő fő kihívásai az alábbiak: a rendőrség és a vámigazgatási szervek határokon átívelő együttműködési kapacitásának további javítása, a határokon átnyúló bűnözés elleni regionális központ (SECI) támogatása, valamint a szervezett bűnözésre és a korrupcióval kapcsolatos bűnözésre összpontosító hatékony regionális ügyészségi együttműködés kiépítése. A nemrégiben véglegesített, menedéküggyel, migrációval és vízumpolitikával foglalkozó regionális projekt esetében a következő lépés, hogy megszülessenek a nemzeti szinten szükséges intézkedések.

– A *parlamenti szintű együttműködésen* jelentős mértékben javított a nyugat-balkáni parlamentek európai integrációjával foglalkozó bizottság közelmúltban megrendezésre került konferenciája, akárcsak a Cetinjei Parlamenti Fórum. A következő lépést a délkelet-európai országok parlamentjeire vonatkozó közös stratégia kidolgozása jelenti, ami parlamenti dimenziót biztosít az együttműködési tevékenységek politikai irányvonalait meghatározó átfogó keret számára.

– Az *energiaügy* területén mutatkozik az egyik leginkább ígéretes fejlődés, mivel az athéni folyamat csúcspontjaként 2005. október 25-én az EU és a régió partnerországai aláírták az energiaközösséget létrehozó szerződést, ami megteremtette az egységes, szabályozott energiatér alapját. A szerződést még ratifikálni kell, így várhatóan 2006 első felében léphatályba, ami lehetővé teszi, hogy kezdetét vegye a végrehajtás. Az EU fokozott figyelmet fog szentelni annak, hogy biztosítsa a régióban található nemzetközi energiahálózatok – így a csővezetékek – kapcsolódását.

– A szárazföldi *közlekedés* területén az együttműködés szintén egyre hatékonyabb, amelynek alapját a 2004 júniusában aláírt, délkelet-európai regionális közlekedési főhálózat fejlesztéséről szóló egyetértési megállapodás képezi. A régió országai és az Európai Bizottság 2005 decemberében parafálták az Európai Közös Légtérről szóló megállapodást; az aláírásához szükséges eljárások hamarosan kezdetüket veszik.

– Létrejött a regionális környezeti együttműködés, amelynek kapcsán a Bizottság alapvető szerepet játszik a regionális környezet-helyreállítási program kialakításában, amely a regionális szinten megvalósítandó, környezettel kapcsolatos tevékenységek keretét biztosítja. A régió valamennyi országa részt vesz ebben a folyamatban, csakúgy mint a csatlakozó országok vonatkozásában a környezetvédelmi előírások betartását és érvényesítését célzó hálózat munkájában.

– A Bizottság hozzájárul a nyugat-balkáni régió kulturális örökségének védelméhez és megőrzéséhez, amelynek fontos eleme az Európa Tanáccsal közösen kezdeményezett Dél-kelet Európa kulturális és természeti öröksége elnevezésű program. A programon belül több mint 160 emlékmű és nevezetesség felújítására vagy restaurációjára fog sor kerülni. Koszovóban a Bizottság anyagi támogatást biztosít a 2004 márciusában történt erőszakos eseményekben megsérült vallásos emlékművek restaurációjára.

A regionális együttműködés és az európai integráció közötti szoros kapcsolatnak köszönhetően az Európai Unió regionális együttműködés terén vállalt szerepe a jövőben egyre aktívabb lesz. A régió egésze egyre szorosabban fűződik az olyan kulcsfontosságú európai szakpolitikákhoz, mint a kereskedelem, az igazságszolgáltatás, szabadság és biztonság (lásd fent), a közlekedés és a határokon átnyúló együttműködés. A Bizottság már most is számos terület vonatkozásában jelentős hozzájárulást biztosít és kész a még aktívabb részvételre, elsősorban az olyan területek kapcsán, amelykehez a regionális együttműködés közvetlenül járul hozzá és elengedhetetlen feltétele az európai integráció programjának.

Az utóbbi hat év során a régióban komoly változások zajlottak, amelyben az EU irányába történő regionális előrelépés is fontos szerepet játszott. Eljött az idő, hogy a regionális együttműködés terén kialakuljon a teljes körű helyi elkötelezettség, és hogy felülvizsgálják a Stabilitási Egyezmény szerepét. A fokozatos áttérésnek biztosítania kell, hogy a Stabilitási Egyezmény alapvető funkciói megmaradnak, ami a prioritások egyértelmű meghatározásával és az intézkedések racionalizálásával egészül ki. A jövőt tekintve a délkelet-európai együttműködési folyamat (SEECP) fokozott szerephez juthat; ezt a fórumot a thesszaloniki csúcstalálkozó a régió hangjaként azonosította. Annak érdekében, hogy betölthesse ezt a szerepet, a SEECP felülvizsgálatra szorul. A Bizottság szorosan együttműködik az Egyezménnyel és egyéb érdekelt felekkel a 2006 májusában a regionális kerekasztalnál hozandó döntések tekintetében.

Pénzügyi támogatás

Az EU CARDS programon belüli, nyugat-balkáni régiót célzó pénzügyi támogatása az EU-tagság felé vezető politikai és gazdasági reform és fejlődés fellendítésére irányuló erőfeszítéseket támogatja. Tagjelölt országként Horvátország 2005 óta részesül előcsatlakozási támogatásban a PHARE, az ISPA és a SAPARD programok keretében. Az Európai Beruházási Bank kölcsönöket biztosít infrastrukturális projektekre. Az európai partnerség és a csatlakozási partnerség szolgáltatják a fő irányvonalat a CARDS és az előcsatlakozási eszközök keretében nyújtott támogatásokhoz.

A régióba irányuló közösségi támogatás számottevő. 2000 és 2006 között a régiót célzó támogatások mintegy 5,4 milliárd eurót tettek ki. Az EBB hozzávetőlegesen 2 milliárd eurónyi kölcsönt biztosít. Az egy főre jutó, illetve a kedvezményezett országok GDP-jéhez viszonyított támogatás a legmagasabbnak számít az EU partnerei között. Annak ellenére, hogy a régióba irányuló segítségnyújtást az évtized kezdetén átcsoportosították annak érdekében, hogy a konfliktust követő újjáépítéssel és rehabilitációval meg lehessen birkózni, a

támogatás jelenlegi szintje továbbra is magas. Mivel a koszovói reformok prioritást jelentenek, a Bizottság további 25 millió eurót csoportosított át a 2006-ban történő megvalósítás céljából. 2000 és 2006 között az EK összesen 873 millió euró rendhagyó makroszintű pénzügyi támogatást is biztosított a régió valamennyi országa számára, ez alól kivételt képez Horvátország.

Az új előcsatlakozási támogatási eszközről (IPA), amely 2007-től a jelenlegi előcsatlakozási támogatási eszközök és a CARDS helyébe lép, támogatást biztosít a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országoknak. Ezáltal leegyszerűsíti azt a folyamatot, amelynek keretén belül a Tanács döntése alapján egy adott ország státusza megváltozik. Az eszköz – átalakulást, intézményfejlesztést, illetve regionális és határokon átnyúló együttműködést finanszírozó – összetevői a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országok rendelkezésére fognak állni. A fennmaradó három összetevő (a regionális és humán erőforrások, valamint a vidékfejlesztés finanszírozása) a közösségi strukturális alapok előfutárai, feltételezik az EU-rendszerhez alkalmazkodó magas szintű pénzügyi irányítási kapacitás meglétét, és ennek köszönhetően csak a tagjelölt országok számára hozzáférhetőek. A tagjelölt ország státusz megszerzése hozzáférést biztosít egyúttal az IPA három „strukturális" komponenséhez, annak ellenére, hogy ez nem jelenti automatikusan a szóban forgó ország támogatásának fokozását.

Az infrastruktúra, a regionális fejlesztés, a munkaügyi és szociálpolitika területére vonatkozó segítségnyújtás – az intézményfejlesztés komponense révén – szintén hozzáférhető lesz a potenciális tagjelöltek számára. Az ilyen jellegű támogatásokat a Bizottság eleinte központi irányítás alá vonja. Az IPA mellett egyéb eszközökre (pl. a stabilitási eszközre) is szükség lehet a régióban mutatkozó biztonságügyi kérdések hatékony kezeléséhez. Rendhagyó esetekben további makroszintű pénzügyi támogatásra is szükség lehet. Valószínű, hogy szükség lesz egy Koszovót támogató műveletre.

A Bizottság továbbra is elkötelezett a nyugat-balkáni régió megfelelő pénzeszközökkel történő támogatása mellett. Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy a nyugat-balkáni országokra vonatkozó politikai prioritásai számára a következő pénzügyi terv megfelelő mértékű támogatást biztosítson.

Míg a nyugat-balkáni országok az újjáépítés felől a gazdasági fejlődés és integráció irányába mozdulnak, a nemzetközi pénzintézetek (EBB, EBRD, Világbank, IMF) támogatása egyre fontosabb szerephez jut. A döntés például, miszerint az Európai Beruházási Bank harmadik országoknak nyújtott hitelmandátumát növelik (1,6 milliárd euróról több mint 3 milliárd euróra), jelentős mérföldkő. A szinergiák fokozása érdekében a Bizottság továbbra is igyekszik szoros együttműködést kialakítani egyéb kétoldalú és nemzetközi adományozókkal és a Világbankkal közösen irányítani az infrastrukturális projektek koordinációját.

Civil társadalmi párbeszéd

A legutóbbi bővítés kapcsán leszűrt tapasztalatok alapján az Európai Tanács 2004 decemberében úgy döntött, hogy az EU intenzív politikai és kulturális párbeszédet fog folytatni a tagjelölt országokkal, amelyben a civil társadalom is részt vesz. 2005 júniusában a Bizottság elfogadott egy közleményt, amely arra vonatkozóan tartalmaz javaslatokat, hogy mozdítsák elő a Törökország és Horvátország civil társadalmával folytatott párbeszédet, amelynek különösen a szociális partnerek és a nem kormányzati szervezetek lennének részesei[11]; a Phare 2006. évi programja hasonló kezdeményezést fog Horvátországra vonatkozóan finanszírozni.

[11] COM (2005) 290 végleges, 2005.6.29.

A Bizottság arra tesz javaslatot, hogy a civil társadalmi párbeszédet terjesszék ki valamennyi nyugat-balkáni országra. A tagjelölt országok esetében előterjesztett közleményében szereplő javaslatokkal párhuzamosan a Bizottság különleges hangsúlyt fog helyezni a nyugat-balkáni országok közötti párbeszédre. Mindegyik országban különös erőfeszítéseket kell tenni a civil társadalom fejlődésének és a civil társadalmi konzultációs gyakorlat meghonosításának előmozdítása érdekében.

--III--

Következtetések

A Tanács és a Parlament felkérést kap arra, hogy vegye tudomásul az alábbi következtetéseket. A nyugat-balkáni régió stabilitása, biztonsága és fokozódó jóléte kiemelt prioritást jelent az Európai Unió számára. Európai kilátásaik megerősítése különös jelentősséggel bír a Koszovó státuszát érintő folyamat összefüggésében, illetve az egyéb alkotmányügyi kérdések rendezése kapcsán.

A 2003 júniusában az EU és a nyugat-balkáni országok között a thesszaloniki csúcstalálkozón egyetértésben elfogadott közös cselekvési program jelentős része megvalósult, a további fejlődés pedig várható. A program célkitűzéseinek előmozdítására irányuló fokozott erőfeszítések további előnyöket teremtenek. A gazdasági és szociális menetrend, valamint az európai normákhoz való közelítéshez szükséges reformok jelenleg roppant fontos szerepet töltenek be.

– A kereskedelem, a beruházások, valamint a gazdasági és szociális fejlesztés támogatása az alábbiak szerint valósul meg:

– Folyamatban vannak a stabilizációs és társulási megállapodásra irányuló tárgyalások Szerbia és Montenegróval, illetve Bosznia és Hercegovinával; Albániát érintően a hasonló tárgyalások végső szakaszukba léptek. Az önálló kereskedelmi intézkedéseket 2010-ig meghosszabbították.

– A Bizottság egy övezetet fog létrehozni, amely az EU és az EU-val szabadkereskedelmi megállapodást kötött nyugat-balkáni országok között bevezeti a diagonális származási kumulációt; míg a pán-euro-mediterrán rendszerhez való csatlakozás az EU második lépésként megvalósítandó stratégiai célja.

– A Bizottság támogatja egy regionális szabadkereskedelmi megállapodás mielőbbi megkötését, e célból szaktanácsadást és technikai segítségnyújtást biztosít.

– A Bizottság felkészül az energiaközösséget létrehozó szerződés végrehajtására, amely a tervek szerint 2006 első felében lép hatályba.

– A Kisvállalkozások Európai Chartája keretében zajló folyamatot újraindítják, és a Bizottság pénzügyi támogatást biztosít a Dél-kelet Európa Európai Alap számára.

– A lisszaboni menetrend célkitűzései kifejezésre kerülnek a régióra vonatkozó EU-politikában, és az érintett országokat ösztönzik arra, hogy ezeket a célkitűzéseket figyelembe vegyék reformjaik és cselekvési terveik vonatkozásában.

– A Bizottság továbbra is támogatja a társadalmi integrációt és a társadalmi párbeszédet előmozdító tevékenységeket.

– A Bizottság 2006 során olyan kezdeményezésekre tesz javaslatot, amelyek célja a vízumeljárás egyszerűsítése. A kutatók és diákok utazását megkönnyítő

intézkedések, akárcsak az EU és a nyugat-balkáni országok között zajló kishatárforgalom végrehajtására hamarosan sor kerül.

– A régió felsőfokú végzettséggel még nem rendelkező, illetve a már diplomát szerzett hallgatói, valamint kutatói számára hozzáférhető ösztöndíjak száma több, az EU által finanszírozott program és intézmény révén tovább növekszik. A nyugat-balkáni régió polgárait és intézményeit ösztönözni kell arra, hogy fokozzák részvételüket a közösségi programokban és a közösségi ügynökségek tevékenységében. E programok nagy része 2007-ben megújul, különösen az ennek kapcsán felmerülő új lehetőségeket kellene az érintett országoknak kiaknázniuk.

– Az intézményfejlesztés fokozott támogatásban részesül az ikerintézmények, valamint a Technikai Segítségnyújtási Információcsere-hivatal révén. A tervek szerint 2006-ban kezdődik a képzési tevékenység a regionális szintű, közigazgatási reformmal foglalkozó felsőoktatási intézményben.

– A nyugat-balkáni országoknak hatványozottan kellene részt vállalniuk a regionális együttműködésben. A Stabilitási Egyezmény felelősségvállalásait fokozatosan kellene átruházni a régióban található szervekre. Az elkövetkezendő időszak prioritásai a kereskedelem, a menekültek visszatelepülése, a parlamenti együttműködés, az energiaügy, a közlekedés, a környezet, az igazságszolgáltatás, a szabadság és a biztonság területe, valamint a kulturális örökség védelme és megőrzése.

– Az EU-nak gondoskodnia kell arról, hogy a nyugat-balkáni országokra vonatkozó politikai prioritásai számára a következő pénzügyi terv megfelelő mértékű támogatást biztosítson. Az új előcsatlakozási támogatási eszköz keretében – az IPA intézményfejlesztésre irányuló komponense révén – a potenciális tagjelölt országok az infrastruktúra, a regionális fejlesztés, a munkaügyi és szociálpolitika területén is igényt tarthatnak támogatásra.

– A Bizottság és a tagjelölt országok között folyó civil társadalmi párbeszédet kiterjesztik a nyugat-balkáni régió egészére.